

Distr.: General
3 October 2011

האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית



Original: English

הוועדה לביעור האפליה הגזעית

המושב ה-79

8 באוגוסט – 2 בספטמבר 2011

הערה כללית מס' 34 שאומצה על-ידי הוועדה

אפליה גזעית לרעת אנשים ממוצא אפריקני

הוועדה לביעור האפליה הגזעית,

מזכירה את מגילת האומות המאוחדות ואת ההצהרה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, ולפיה כל בני האדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם והם זכאים לזכויות ולחירויות שנקבעו ללא אפליה כלשהי, וכן את האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית, את האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, ואת האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות,

מזכירה גם שאנשים ממוצא אפריקני זכו להכרה ולנראות רבות יותר בוועידה העולמית נגד גזענות, אפליה גזעית, שנאת זרים ואיסובלנות הקשורה בהן, שהתקיימה בדרבן שבדרום אפריקה בשנת 2011, ובוועידות המכינות שלה, ובפרט ועידת ה-5+ בסנטיאגו שבצ'ילה בשנת 2000, כפי שבא לידי ביטוי בהצהרותיהן ובתכניות הפעולה של ועידות אלה,

שבה ומאשרת את המלצתה הכללית מס' 28 (2002) בנוגע לפעילות המשך לוועידה העולמית נגד גזענות, אפליה גזעית, שנאת זרים ואיסובלנות הקשורה בהן, ואת המלצתה הכללית מס' 33 (2009) בנוגע לפעילות המשך לכנס ההערכה של דרבן שבה ביטאה הוועדה את מחויבותה להמשיך להפעיל לחץ למען יישום הצהרת דרבן ותכנית הפעולה של הוועדה,

מציינת גם את הגינוי לאפליה לרעת אנשים ממוצא אפריקני כפי שבא לידי ביטוי בהצהרת דרבן ובתכנית הפעולה של הוועדה,

לאחר שקיימה דיון בן יום שהתמקד בסוגיית האפליה הגזעית לרעת אנשים ממוצא אפריקני במושבה ה-78 (פברואר-מארס 2011), לרגל השנה הבינלאומית לאנשים ממוצא אפריקני, שבמסגרתו הוועדה שמעה והחליפה רעיונות עם מדינות שהן צד לאמנה, מוסדות ארץ וסוכנויות מתמחות של האו"ם, וכן עם דווחים מיוחדים של האו"ם ונציגיהם, כמו גם עם ארגונים לא ממשלתיים, והחליטה להבהיר היבטים מסוימים של אפליה לרעת אנשים כאלה ולהמשיך ולתמוך במאבק להתגבר על אפליה זו ברחבי העולם,

גיבשה עבור המדינות שהן צד לאמנה את ההמלצות שלהלן:

I. תיאור

1. לצורך המלצה כללית זו, אנשים ממוצא אפריקני הם אלה שהצהרת דרבן ותכנית הפעולה של הוועידה התייחסו אליהם ככאלה ואנשים אשר מזהים עצמם כאנשים ממוצא אפריקני.
2. הוועדה מודעת לכך שמיליוני אנשים ממוצא אפריקני חיים בחברות שבהן אפליה גזעית מציבה אותם בעמדות הנמוכות ביותר במדרג החברתי.

II. זכויות

3. אנשים ממוצא אפריקני ייהנו מכל זכויות האדם וחירויות היסוד בהתאם לסטנדרטים הבינלאומיים, בתנאי שוויון וללא אפליה כלשהי.
4. אנשים ממוצא אפריקני חיים בארצות רבות בעולם, בין מפוזרים בתוך האוכלוסייה המקומית ובין בקהילות, והם זכאים, כל אחד כשלעצמו או בצוותא עם חברים אחרים מקבוצתם, לממש, ללא אפליה ובאורח הולם את הזכויות הספציפיות המפורטות להלן:
 - (א) זכות הקניין והזכות להשתמש באדמות שבהן הם יושבים באורח מסורתי, לשמרן ולהגן עליהן ולמשאבי טבע, במקרים שבהם אורחות חייהם ותרבותם קשורים לשימושם באדמות ובמשאבים;
 - (ב) הזכות לזהותם התרבותית, לשמור, לקיים ולטפח את אורח החיים ואת דרכי ההתארגנות, התרבות, הלשון והביטויים הדתיים שלהם;
 - (ג) הזכות להגנה על הידע המסורתי שלהם ועל מורשתם התרבותית והאמנותית;
 - (ד) הזכות כי ייועצו בהם תחילה בנוגע להחלטות העשויות להשפיע על זכויותיהם, בהתאם לסטנדרטים הבינלאומיים.
5. הוועדה מבינה כי גזענות ואפליה גזעית לרעת אנשים ממוצא אפריקני באות לידי ביטוי בדרכים רבות, בעיקר מבניות ותרבותיות.

6. גזענות ואפליה מבנית לרעת אנשים ממוצא אפריקני, ששורשיה במשטר העבדות הנודע לשמצה, ניכרות במצבים של אי־שוויון המשפיעים עליהם ומשתקפות בין היתר בתחומים אלה: השתייכותם, לצד עמים ילידיים, לקבוצות העניות ביותר; שיעור ההשתתפות והייצוג הנמוך שלהם בתהליכי קבלת החלטות פוליטיות ומוסדיות; קשיים נוספים שעמם הם מתמודדים בגישה לחינוך, בהשלמתו ובאיכותו, ואשר מובילים לשימורו של העוני מדור לדור; אי־שוויון בגישה לשוק העבודה; הכרה חברתית מוגבלת והערכה מוגבלת של הגיוון האתני והתרבותי שלהם; ונוכחות בלתי מידתית באוכלוסיות בתי הכלא.
7. הוועדה מציינת כי ההתגברות על האפליה המבנית הפוגעת באנשים ממוצא אפריקני מחייבת לאמץ בדחיפות אמצעים מיוחדים (העדפה מתקנת), כפי שנקבע באמנה הבינלאומית לביעור כל צורות האפליה הגזעית (סעיפים 1 ד' ו־2 ב'). הצורך באמצעים מיוחדים היה הנושא להערות ולהמלצות רבות שניתנו למדינות שהן צד לאמנה, בהתאם לאמנה, ואשר סוכמו בהערה כללית מס' 32 (2009) על משמעות האמצעים המיוחדים והיקפם באמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית.
8. לצורך מימוש זכויותיהם של האנשים ממוצא אפריקני, הוועדה ממליצה כי מדינות שהן צד לאמנה יאמצו אמצעים אלה:

III. אמצעים בעלי אופי כללי

9. לנקוט אמצעים כדי לזהות קהילות של אנשים ממוצא אפריקני החיות בשטחן, ובייחוד באמצעות איסוף נתונים מפולחים על האוכלוסייה, תוך התחשבות בהמלצות הכלליות של הוועדה, ובייחוד בהמלצות כלליות מס' 4 (1973) בנוגע להרכב הדמוגרפי של האוכלוסייה (סעיף 9); מס' 8 (1990) על הזדהות עם קבוצה גזעית או אתנית מסוימת (סעיף 1 א' רד'), ומס' 24 (1999) על דיווח על אנשים המשתייכים לגזעים, קבוצות לאומיות/אתניות או עמים ילידיים שונים (סעיף 1).
10. לבחון ולחוקק או לתקן חוקים, באורח הולם, כדי לבער, בהתאם לאמנה, את כל צורות האפליה הגזעית לרעת אנשים ממוצא אפריקני.
11. לבחון, לאמץ וליישם אסטרטגיות ותכניות לאומיות במטרה לשפר את מצבם של אנשים ממוצא אפריקני ולהגן עליהם מפני אפליה מצד מוסדות המדינה ואנשי ציבור, כמו־גם מצד כל אדם, קבוצה או ארגון שהם.

12. ליישם באורח מלא חקיקה ואמצעים אחרים הקיימים כבר כדי להבטיח כי אנשים ממוצא אפריקני אינם מופלים לרעה.
13. לעודד ולפתח דרכים הולמות של תקשורת ושיח בין קהילות של אנשים ממוצא אפריקני ו/או נציגיהם לבין רשויות המדינה הרלוונטיות.
14. לנקוט את האמצעים הנחוצים, תוך שיתוף פעולה עם החברה האזרחית ועם חברים בקהילות הנפגעות, כדי לחנך את האוכלוסייה ככלל ברוח של אי-אפליה, כיבוד הזולת וסובלנות, בייחוד בכל הנוגע לאנשים ממוצא אפריקני.
15. לחזק מוסדות קיימים או להקים מוסדות מיוחדים לקידום כיבודן של זכויות האדם השוות של אנשים ממוצא אפריקני.
16. לערוך סקרים תקופתיים, בהתאם לפסקה 1 לעיל, על מציאות האפליה לרעת אנשים ממוצא אפריקני ולספק בדוחותיהן לוועדה נתונים מפולחים בין היתר על התפוצה הגיאוגרפית והתנאים הכלכליים והחברתיים של אנשים ממוצא אפריקני, לרבות מנקודת מבט מגדרית.
17. להכיר בפועל – במדיניותן ובפעולותיהן – בהשפעותיהן השליליות של עוולות שנגרמו לאנשים ממוצא אפריקני בעבר, שעם הבולטות בהן נמנים הקולוניאליזם וסחר העבדים הטרנסאטלנטי, שהשפעותיהם ממשיכות לפגוע באנשים ממוצא אפריקני גם כיום.

IV. מקומם של אמצעים מיוחדים ותפקידם

18. לאמץ וליישם אמצעים מיוחדים שמטרתם לבער את כל צורות האפליה הגזעית לרעת אנשים ממוצא אפריקני תוך הבאה בחשבון של המלצה כללית מס' 32 של הוועדה (2009).
19. לגבש וליישם אסטרטגיות לאומיות מקיפות בהשתתפות אנשים ממוצא אפריקני, לרבות אמצעים מיוחדים בהתאם לסעיפים 1 ו-2 לאמנה, כדי לבער את האפליה לרעת אנשים ממוצא אפריקני ולהבטיח את כי ייהנו מכל זכויות האדם וחירויות היסוד באופן מלא.
20. לחנך את הציבור ולהעלות את מודעותו לחשיבותם של אמצעים מיוחדים (תכניות העדפה מתקנת) כדי לטפל במצבם של קרבנות לאפליה גזעית, ובייחוד אפליה בשל גורמים היסטוריים.

21. לפתח וליישם אמצעים מיוחדים שמטרתם לקדם את העסקתם של אנשים ממוצא אפריקני הן במגזר הציבורי והן במגזר הפרטי.

V. היבטים מגדריים של אפליה גזעית

22. מתוך הכרה בכך שלצורות מסוימות של אפליה גזעית יש השפעה מיוחדת וספציפית על נשים, לעצב וליישם אמצעים שמטרתם לבער את האפליה הגזעית, תוך התייחסות ראויה להמלצה כללית מס' 25 של הוועדה (2000) בנוגע להיבטים מגדריים של אפליה גזעית.

23. להביא בחשבון, בכל התכניות והפרויקטים המתוכננים ובאלה המיושמים ובכל האמצעים הננקטים, את מצבן של נשים ממוצא אפריקני, הנופלות לעתים מזומנות קרבן לאפליה מרובדת.

24. לכלול בכל הדוחות לוועדה מידע על אמצעים הננקטים ליישום האמנה תוך התייחסות ספציפית לאפליה גזעית לרעת נשים ממוצא אפריקני.

VI. אפליה גזעית לרעת ילדים

25. מתוך הכרה בפגיעותם המיוחדת של ילדים ממוצא אפריקני, העשויה להוביל לשימורו של עוני מדור לדור, ובאי־שוויון הפוגע באנשים ממוצא אפריקני, לנקוט אמצעים מיוחדים כדי להבטיח שוויון במימוש זכויותיהם, ובייחוד באופן התואם את התחומים המשפיעים במיוחד על חייהם של ילדים.

26. לנקוט יזמות במטרה להגן באופן ספציפי על זכויותיהן המיוחדות של ילדות ועל זכויות ילדים בנים במצבים של פגיעות.

VII. הגנה מפני דברי שטנה ואללימות גזעית

27. לנקוט אמצעים למניעת כל הפצה של רעיונות בדבר עליונות או נחיתות גזעית או רעיונות המנסים להצדיק אלימות, שנאה או אפליה לרעת אנשים ממוצא אפריקני.

28. כמו כן, להבטיח את השמירה על ביטחונם ושלמותם של אנשים ממוצא אפריקני, ללא כל אפליה, באמצעות אימוץ אמצעים שמטרתם למנוע מעשי אלימות נגדם ממניע גזעני; להבטיח טיפול מידי מצד המשטרה, התובעים ומערכת המשפט לצורך חקירת מעשים אלה וענישה בגינם; ולהבטיח כי מבצעייהם לא ייהנו מפטור מעונש, בין אם הם עובדי ציבור ובין אם אנשים אחרים.

29. לנקוט אמצעים חמורים נגד כל הסתה לאפליה או לאלימות נגד אנשים ממוצא אפריקני, לרבות באמצעות האינטרנט ושירותים בעלי אופי דומה הקשורים בו.
30. לנקוט אמצעים להעלאת המודעות בקרב אנשי תקשורת לגבי טבעה ושכיחותה של אפליה לרעת אנשים ממוצא אפריקני, ובכלל זה לאחריות המוטלת על התקשורת שלא להנציח דעות קדומות.
31. לנקוט פעולות נחרצות נגד כל נטייה להיטפל, להכפיש, לסווג על-פי סטריאוטיפים או לאפיין אנשים ממוצא אפריקני על רקע גזע מצד גורמי אכיפת חוק, פוליטיקאים ומחנכים.
32. לפתח קמפינים חינוכיים ותקשורתיים כדי לחנך את הציבור בנוגע לאנשים ממוצא אפריקני, להיסטוריה שלהם ולתרבותם, ולחשיבות של בניית חברה מכילה, תוך כיבוד זכויות האדם והזהות של כל בני האדם ממוצא אפריקני.
33. לעודד את פיתוחן ויישומן של שיטות פיקוח עצמי של התקשורת באמצעות קודים של התנהגות עבור ארגוני תקשורת כדי לבער את השימוש במינוח מפלה או מוטה גזעית.

VIII. ניהול השפיטה

34. בעת שמעריכים את השפעתה של מערכת ניהול השפיטה של מדינה, יש להביא בחשבון את המלצה כללית מס' 31 (2005) של הוועדה בנוגע למניעת אפליה גזעית במסגרת ניהול מערכת הצדק הפלילי ותפקודה, ולהקדיש תשומת לב מיוחדת לאמצעים שלהלן, כאשר הם נוגעים לאנשים ממוצא אפריקני.
35. לנקוט את כל האמצעים הנחוצים כדי להבטיח גישה שווה למערכת המשפט לכל האנשים ממוצא אפריקני, לרבות באמצעות מתן סיוע משפטי, קידום האפשרות להגיש תביעות אישיות או קבוצתיות ועידוד ארגונים לא ממשלתיים להגן על זכויותיהם.
36. לשלב בחוק העונשין הוראה הקובעת כי כאשר עברה מבוצעת ממניע גזעני או למטרה גזענית הדבר ייחשב לנסיבות מחמירות המאפשרות להטיל עונש חמור יותר;
37. להבטיח כי כל אדם שיבצע עברות נגד אנשים ממוצא אפריקני ממניע גזעני יועמד לדין ולהבטיח מתן פיצויים הולמים לקרבנות פשעים כאלה.
38. כמו כן, להבטיח כי אמצעים הננקטים במסגרת המאבק בפשיעה, לרבות טרור, אינם מפלים בתכליתם או הלכה למעשה, על רקע גזע וצבע.

39. לנקוט אמצעים כדי למנוע שימוש בכוח בלתי חוקי, עינויים, יחס בלתי אנושי או משפיל או אפליה מצד המשטרה או גורמי אכיפת חוק אחרים וגורמים רשמיים נגד אנשים ממוצא אפריקני, בייחוד בכל הקשור למעצר ולכליאה, ולהבטיח כי אנשים ממוצא אפריקני אינם נופלים קרבן לפרקטיקות של אפיון גזעי או אתני.

40. לעודד את גיוסם של אנשים ממוצא אפריקני למשטרה ולמנגנונים אחרים של אכיפת החוק.

41. לארגן תכניות הכשרה עבור עובדי ציבור וגורמי אכיפת חוק במטרה למנוע עוולות על רקע דעות קדומות נגד אנשים ממוצא אפריקני.

IX. זכויות אזרחיות ומדיניות

42. להבטיח כי כל הרשויות בכל הדרגים במדינה מכבדות את זכותם של חברים בקהילות של אנשים ממוצא אפריקני להשתתף בקבלת החלטות המשפיעות עליהם.

43. לנקוט אמצעים מיוחדים וממשיים כדי להבטיח את זכותם של אנשים ממוצא אפריקני להשתתף בבחירות, להצביע ולהציג מועמדות על סמך זכות הצבעה שווה ואוניברסאלית, ולקבל ייצוג הולם בכל זרועות הממשל.

44. לקדם בקרב חברים בקהילות של אנשים ממוצא אפריקני את המודעות לחשיבות שבהשתתפותם הפעילה בחיים הציבוריים והפוליטיים ולהסיר חסמים בפני השתתפות כזאת.

45. לנקוט את כל האמצעים הנחוצים, לרבות אמצעים מיוחדים, כדי להבטיח הזדמנויות שוות להשתתפות של אנשים ממוצא אפריקני בכל גופי הממשל המרכזי והממשל המקומי.

46. לארגן תכניות הכשרה לשיפור הכישורים הפוליטיים להתוויית מדיניות ולמנהל ציבורי של עובדי ציבור ושל נציגים פוליטיים השייכים לקהילות של אנשים ממוצא אפריקני.

X. גישה לאזרחות

47. להבטיח כי חקיקה בנוגע לאזרחות והתאזרחות אינה מפלה לרעה אנשים ממוצא אפריקני ולהקדיש תשומת לב מספקת לחסמים אפשריים בפני התאזרחות העשויים לעמוד בדרכם של תושבים ותיקים או תושבי קבע ממוצא אפריקני.

48. להכיר בכך שמניעת אזרחות על רקע גזע או ייחוס היא הפרת חובתן של מדינות שהן צד לאמנה להבטיח הנאה ללא אפליה מהזכות לאזרחות;

49. להביא בחשבון כי במקרים מסוימים מניעת אזרחות מתושבים ותיקים או מתושבי קבע עשויה לפגוע בגישה שלהם לתעסוקה ולהטבות סוציאליות, תוך הפרה של עקרונות האמנה האוסרים על אפליה;

XI. זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות

50. לנקוט צעדים כדי להסיר את כל החסמים המונעים מאנשים ממוצא אפריקני ליהנות מזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, בייחוד בתחומי החינוך, הדיור, התעסוקה והבריאות.

51. לנקוט אמצעים כדי לבער את העוני בקרב קהילות של אנשים ממוצא אפריקני בתוך שטחן של מדינות ספציפיות מקרב המדינות שהן צד לאמנה ולהיאבק בהדרה החברתית או בדחיקה לשוליים שאנשים ממוצא אפריקני חווים לעתים מזומנות.

52. לתכנן, לאמץ וליישם תכניות ופרויקטים של פיתוח כלכלי וחברתי באורח שווה וללא אפליה.

53. לנקוט אמצעים לביעור אפליה לרעת אנשים ממוצא אפריקני בכל הנוגע לתנאי עבודה ולדרישות בעבודה, לרבות כללי העסקה ודפוסי התנהלות שנועדו להפלות או כאלה המפלים הלכה למעשה;

54. לפעול בשיתוף עם ארגונים בין-ממשלתיים, לרבות מוסדות פיננסיים בינלאומיים, כדי להבטיח כי תכניות פיתוח או סיוע שבהן הם תומכים יביאו בחשבון את מצבם הכלכלי והחברתי של אנשים ממוצא אפריקני.

55. להבטיח גישה שווה לשירותי בריאות ולשירותי ביטוח סוציאלי לאנשים ממוצא אפריקני.

56. לשתף אנשים ממוצא אפריקני בתכנון וביישום תכניות בריאות ופרויקטים בתחום זה.

57. לתכנן וליישם תכניות שמטרתן ליצור הזדמנויות להעצמה כללית של אנשים ממוצא אפריקני.

58. לאמץ חקיקה האוסרת על אפליה בתעסוקה ועל כל דפוסי ההתנהלות המפלים בשוק העבודה הפוגעים באנשים ממוצא אפריקני, להגביר את יעילותה של חקיקה כאמור, ולהגן על אנשים ממוצא אפריקני מפני כל דפוסי ההתנהלות הללו.
59. לנקוט אמצעים מיוחדים כדי לקדם את העסקתם של אנשים ממוצא אפריקני במנהל הציבורי ובחברות פרטיות.
60. לפתח וליישם מרכיבי מדיניות ופרויקטים שמטרתם למנוע את הפרדתם של אנשים ממוצא אפריקני בדיור ולשלב קהילות של אנשים ממוצא אפריקני כשותפות בהקמה, בשיקום ובתחזוקה של פרויקטים לדיור.

XII. צעדים בתחום החינוך

61. לבחון את נוסח כל ספרי הלימוד הכוללים דימויים, התייחסויות, שמות או דעות סטריאוטיפיים או מבזים בנוגע לאנשים ממוצא אפריקני ולהחליף נוסח זה בדימויים, התייחסויות, שמות ודעות המשדרים את הכבוד הראוי לכל בני האדם ואת השוויון של כל בני האדם.
62. להבטיח כי מערכות החינוך הציבוריות והפרטיות אינן מפלות לרעת ילדים או מדירות אותם על רקע גזע או מוצא.
63. לנקוט אמצעים לצמצום שיעורי הנשירה של ילדים ממוצא אפריקני מבתי הספר.
64. לבחון אימוץ של אמצעים מיוחדים לצורך קידום חינוכם של כל התלמידים ממוצא אפריקני, להבטיח גישה שוויונית לחינוך הגבוה עבור אנשים ממוצא אפריקני ולקדם קריירות מקצועיות בתחום החינוך.
65. לפעול בנחרצות לביעור כל אפליה לרעת תלמידים ממוצא אפריקני.
66. לכלול בספרי הלימוד, בכל הרמות המתאימות, פרקים על ההיסטוריה והתרבות של אנשים ממוצא אפריקני ולשמר ידע זה במוזיאונים ובדרכים אחרות למען הדורות הבאים, לעודד פרסום והפצה של ספרים וחומרים מודפסים אחרים, כמו גם שידור של תכניות טלוויזיה ורדיו, בנוגע להיסטוריה ולתרבות של אנשים ממוצא אפריקני, ולתמוך בכך.